

ker pa ne razpolagamo s podatki za ostalo Slovenijo, ne moremo sklepati na skupne značilnosti sredozemskega dela Slovenije kot kohezijske regije. Pri nekaterih kazalnikih pa so prikazane razlike med občinami majhne oziroma je opazna večja enotnost slovenskega Sredozemlja. Vsekakor so dobrodošli kratki komentarji, ki nam pomagajo pri razumevanju prikazanega. Npr. delež pozidanih zemljišč, sprememba pozidanosti, delež kmetijskih zemljišč, prebivalstvene spremembe so v obravnavanem obdobju po občinah precej različne, delež kmetijskih zemljišč pa se je v večini občin zmanjšal in delež aktivnih z visoko ali univerzitetno izobrazbo v večini občin povečal. Podobno so se v primerjanih obdobjih vrednosti določenih kazalnikov opazno spremenile, drugeje ni večjih sprememb. Vrednotenje prostorskega in regionalnega razvoja sredozemske Slovenije bi bilo zagotovo zanimivo bolj podrobno spoznati, tendence sprememb in dejavni procesi pa so razvidni že v prikazanem. Dobrodošli bi bili tudi obsežnejši komentarji rezultatov, podkrepilni s primerjavo z drugimi deli Slovenije, kar pa bi zahtevalo več prostora kot mu je odmerjeno v sklopu predstavitve razvoja orodij oziroma metodologije spremljanja prostorskega in razvojnega načrtovanja na ravni Sredozemlja kot celote. V sklepnem delu so izpostavljeni prostorski in razvojni izzivi. V slovenskem Sredozemlju so prisotni štirje tipi problemskih regij: obalno urbano območje, ki obsega gosto poseljeno in pozidano obalo z zgoščenimi dejavnostmi in potencialnimi okojskimi problemi, urbana območja v zaledju z večjo zgoščenostjo prebivalstva in dejavnosti, podeželje z intenzivnim kmetijstvom v neposrednem zaledju obale, v Vipavski dolini in Goriških brdih ter podeželska območja z razvojnimi težavami, kamor se uvršča večina območij odseljevanja prebivalstva, zmanjševanja pomena kmetijstva in pomanjkanja delovnih mest. Med pomembnejšimi razvojnimi izzivi sredozemske Slovenije so navedeni: prometna lega in prometna infrastruktura, turistične in gostinske dejavnosti, intelektualni potencial in obmejna lega. Napisano dopolnjuje 50 slik in 25 preglednic ter obsežen seznam virov in literature.

Valentina Brečko Grubar

Vesna Leskošek, Milica Antić Gaber, Irena Selišnik,
Katja Filipčič, Mojca Urek, Katja Matko,
Darja Zaviršek, Mateja Sedmak, Ana Kralj (2013):
NASILJE NAD ŽENSKAMI V SLOVENIJI,
Založba Aristej, Ljubljana.

Na prvi pogled se zdi, da je tematika nasilja nad ženskami vsaj zadnje desetletje v Sloveniji deležna precejšnje oz. zadostne pozornosti. Varne hiše, materinski domovi, koordinacijske službe za obravnavo nasilja v družinah, ki delujejo na »regijskih« centrih za socialno delo, programi v podporo žrtvam, nekaj raziskav o na-

silju, vse naštetu kaže, da je nasilje nad ženskami vsaj do določene mere bilo prepoznano kot problematika, ki zahteva sistematične ukrepe na več ravneh. In vendar tako sama vsebina monografije kakor tudi prepogosti najbolj skrajni primeri nasilja v družinah, o katerih bomo v medijih, kažejo, da problematiki še zdaleč nismo kos in da so teme, obravnavane v monografiji *Nasilje nad ženskami v Sloveniji*, zelo aktualne.

Monografija obsega sedem poglavij in je interdisciplinarno delo devetih avtoric – Vesne Leskošek, Milice Antić Gaber, Irene Selišnik, Katje Filipčič, Mojce Urek, Katje Matko, Darje Zaviršek, Mateje Sedmak in Ane Kralj, ki problematiko nasilja nad ženskami v Sloveniji analizirajo skozi leče socialnega dela, sociologije in prava. Avtorice večinoma izhajajo iz paradigme razumevanja nasilja nad ženskami kot posledice neravnovesja moči med spoloma, ki je rezultat patriarhalnih družbenih vzorcev in opozarjajo na še vedno prepogosto doemanje nasilja nad ženskami kot problema zasebne sfere in ne kot univerzalnega družbenega problema.

Milica Antić Gaber in Irena Selišnik v poglavju *Zakonodaja o nasilju nad ženskami v Sloveniji* najprej opozorita na pogostost molka o problematiki in orišeta globalni okvir spolnega reda in dominantnosti moških. Sledi opis mednarodnega prava OZN, EU, drugih mednarodnih skupnosti in lokalnih posebnosti ter razvoja smernic in zakonodaje, ki v Sloveniji urejajo problematiko nasilja nad ženskami. Avtorici med drugim prepoznata potrebo po osredotočenosti državne zakonodaje na posebej ranljive skupine žensk (revne, hedikepirane, starejše, imigrantke) in uvajanju ukrepov za preprečevanje sekundarne viktimizacije.

Pravne vidike spopadanja s problematiko nasilja v družini predstavi Katja Filipčič v poglavju *Kazenskopravno odzivanje na nasilje v družini*. Razvoj opredelitve in inkriminiranja nasilja v družini v pravu je ključnega pomena za sankcioniranje storilca in zaščito žrtve. Pomemben kazenskopравни institut spopadanja z nasiljem v družini predstavlja leta 2003 uveden ukrep prepovedi približevanja, ki ponuja možnost začasne zaščite žrtve. Avtorica poudari, da se v zadnjih desetih letih v Sloveniji kazenskopravne obravnave družinskega nasilja pomembno spreminjajo tako na področju obravnavanja storilcev, na področju varovanja žrtev, kakor tudi na področju zavezovanja delovanja javnih institucij v smeri nudenja pomoči žrtvi in medsebojnega sodelovanja javnih institucij.

V tretjem poglavju Mojce Urek z naslovom *Nasilje med partnerji v partnerskih odnosih in v zasebni sferi* je najprej izpostavljena problematika raznovrstnosti metodoloških pristopov raziskovanja pogostosti pojava nasilja nad ženskami, ki onemogoča primerljivost podatkov o prevalenci pojava v različnih državah. Sledijo izsledki nacionalne raziskave o pojavnosti nasilja in odzivnosti na nasilje nad ženskami v Sloveniji, ki je bila izvedena med leti 2008 in 2010. Podatki o pogostosti fizičnega, psihičnega, premoženjskega in spolnega nasilja nad ženskami ter omejevanju gibanja in osebne svobode ter

o tem, koliko žensk, žrtev nasilja, še vedno ne ve, kam poklicati v primeru nasilja, so zgovorni, če ne celo alarmantni. Avtorica predstavi krog nasilja, doživljanje nasilja, trajanje nasilnih odnosov, razloge za vztrajanje v nasilnih odnosih, profil storilcev ter opozori, da ženske v Sloveniji ostajajo v nasilnem odnosu zelo dolgo, žrtve pa v večini primerov o svojih izkušnjah nasilja molčijo in ne poiščejo pomoči.

V poglavju *Vpliv nasilja na zdravje žensk* Vesna Leskošek opozori na daljnosežnost posledic doživljanja nasilja in predstavi podatke o fizičnem in duševnem zdravju žensk, ki doživljajo nasilje in posledice doživljanja nasilja. Avtorica izpostavi statistično značilno pomembno razliko v zdravju žensk, ki so doživele nasilje, in tistimi iz splošne populacije. Strah, doživljanje duševnih stisk, sram lahko pa tudi fizične poškodbe so z zdravjem povezane posledice doživljanja nasilja, pri čemer so še posebej dolgotrajne duševne težave, ki vplivajo tudi na finančni položaj žensk, šibkost socialnih omrežij, odnose v službi in druge odnose. Zaradi navedenega Vesna Leskošek razume nasilje nad ženskami kot totalni pojav

in tudi kot javnozdravstveni problem, ki bi mu bilo v bodoče potrebno nameniti več pozornosti.

Peto poglavje Katje Matko z naslovom *Nasilje nad ženkami med nosečnostjo* se osredotoči na pri nas močno podraziskano temo. Pričakovanje novega družinskega člana je namreč družbeno močno idealizirano obdobje življenjskega poteka ženske, zato je doživljanje nasilja v času nosečnosti popolna tabu tema, ki jo običajno spremljajo prikrivanje in zanikanje resnice ter sram in občutki nemoči žrtve. Katja Matko bralcu/ki na podlagi izjemno povednih citatov prikaže pretresljive izpovedi žensk, ki so zbrale moč in odšle bodisi v materinski dom ali varno hišo. Izpovedi žensk kažejo tudi, da je problematika doživljanja žensk vsobsegajoča, dolgotrajna in se z umikom v varno okolje šele začne reševati. Intervjuvane ženske z opisom stanja in refleksijo preteklih izkušenj izražajo predvsem skrb, razočaranje, nemoč pa tudi občutke brezizhodnosti, ki bralca/ke ne pustijo ravnodušnega/e.

Darja Zaviršek nam v šestem poglavju *Nasilje nad ženskami z gibalnimi, senzornimi in intelektualnimi ovirami: patologizirana resničnost* osvetli še eno podraziskano temo, to je doživljanje nasilja žensk z različnimi ovirami. Tudi v tem poglavju gre za obravnavo pojava nasilja nad eno izmed najbolj ranljivih skupin žensk, ki so pogosto preveč odvisne od storilcev, da bi se jim lahko zoperstavile. Avtorica poudari, da so za reševanje kompleksne situacije v teh primerih še posebej pomembne specializirane varne hiše za ženske z ovirami in nam hkrati sporoča, da nasilje nad ženskami z ovirami ni redko – ne v zasebnem življenju, kakor tudi ne znotraj institucionalnega varstva. Pri tem pa velja, da večja kot je odvisnost ženske z ovirami od druge osebe v finančnem, socialnem in skrbstvenem smislu, večja je verjetnost, da postane objekt nasilja.

Zadnje poglavje Mateje Sedmak in Ane Kralj z naslovom *O čem pričajo spremembe javnega mnenja v odnosu do nasilja nad ženskami* prikazuje, kako udeleženci dveh javnomnenjskih raziskav iz leta 2005 in 2012 razumejo nasilje, kakšna je raven tolerance do nasilja v zasebnosti in kako se oba vidika spreminjata skozi čas. Avtorici predstavita tudi podatke o tem, katere dejavnike nasilja prepoznajo udeleženci javnomnenjskih raziskav, kako pogosto nasilje v družini opredelijo kot zaseben oz. širši družbeni problem in kakšna so stališča v zvezi s pojmovanjem družine, spolnih vlog v njej in tolerance do nasilja. Prikazani podatki žal niso nič kaj spodbudni, saj kažejo na trend upadanja občutljivosti in večanja strpnosti do nasilja nad ženskami, pojmovanja žensk kot tistih, ki so same krive za nasilje in pojmovanje nasilja v družini kot zasebnega problema.

Z orisom zgodovinskega razvoja odnosa do nasilja in problematiziranja nasilja nad ženskami, refleksijo trenutnega stanja v državi in usmerjenim pogledom v prihodnost nam monografija ponuja kompleksen vpogled v problematiko nasilja nad ženskami v Sloveniji. Kar utegne bralec/ka pogrešiti, je ocena stanja s strani nevladnih in vladnih organizacij, ki ponujajo pomoč žrtvam

v praksi. Avtorice pa tenkočutno opozorijo na aktualne trende in sive lise obravnav nasilja nad ženskami in spodbudijo razmislek o problematiki, ki se s slabšanjem socialno-ekonomskega stanja v državi utegne še okrepiti. Prav zaradi slednjega je še toliko bolj pomembno, da se temo obravnava kot resen in pereč družbeni pojav, ki zahteva nenehno prizadevanja za izboljšanje stanja – tako v smislu raziskav, ki bi ponudile kontinuirano in

poglobljeno spremljanje pojava, kot v smislu podpore celostnim programom pomoči žrtvam. Ni dovolj, da se lahko umaknejo iz nasilnega razmerja, pomembni so tudi ukrepi, ki omogočajo normalizacijo življenja po prehodu iz institucionaliziranih oblik bivanja in vzpostavitve samostojnega in neodvisnega življenja.

Tjaša Žakelj

KAZALO K SLIKAM NA OVITKU

SLIKA NA NASLOVNICI:

»Zabijanje žeblja s kladivom v človeške možgane«

<http://depositphotos.com/58966001/stock-photo-hammer-drives-nails-into-human.html?sst=120&sqc=166&sqm=300&sq=4owpfb>

INDEX TO IMAGES ON THE COVER

FRONT COVER:

»Hammer drives nails into human brain«

<http://depositphotos.com/58966001/stock-photo-hammer-drives-nails-into-human.html?sst=120&sqc=166&sqm=300&sq=4owpfb>